

FRI-2G.305-1-PP-08

FUNCTIONS AND PRINCIPLES OF DIDACTIC ANIMATION IN THE EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS¹²

Zhivka Ilieva, PhD student

Department of Pedagogy,
University of Ruse “Angel Kanchev”
Tel.: 0889923139
E- mail: zhilieva@uni-ruse.bg

***Abstract:** Didactic animation is a relatively new approach that is gaining more and more popularity in pedagogical theory and practice. It is appropriate for its use in teaching primary school students, who at this age need joyful experiences related to both learning and play, which is still a desirable and important activity in their daily lives. The fun, curiosity, fun and attractiveness accompanying the animation approach increase the motivation of students to do academic work, attract their attention and inspire them. As a result, adolescents are casually and actively involved in educational and cognitive activities. The successful application of didactic animation in the learning process in primary school depends to a large extent on getting to know its functions and guiding principles. Therefore, the main purpose of this report is to reveal the functions and principles of didactic animation. They are derived as a result of approved lessons in the education of Bulgarian language and literature students in the second grade, based on the animation approach.*

***Keywords:** didactic animation, animation approach, functions, principles, learning, elementary school.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Безспорно един от най-важните етапи на училищното обучение е началният образователен етап. В него се поставят основите на грамотността, формират се навици и умения за учене, което ще продължи през целия живот на човека, изграждат се редица личностни качества у подрастващите. Важни предпоставки за успешния старт на учениците в началното училище са: отношението им към ученето и училището, плавната и безпроблемна адаптация към училищния живот, психологическия комфорт, свързан с чувството за спокойствие и сигурност, както и с благоприятната атмосфера в класната стая. Един от начините да се създадат подходящи условия с оглед обезпечаването на успешно начало и преодоляването на трудностите по пътя на учебните постижения, е приложението на дидактическата анимация в процеса на обучение. Тя е интерактивен подход, който предполага използването на разнообразни методи и средства, които активизират и въодушевяват децата в дейността, която се организира с цел усвояването на определени знания и умения. Подходът се свързва с обогатяването на учебното съдържание с анимативни елементи като хумористични истории, съвременни сюжети, занимателни ребуси и кръстословици, творчески изяви, или с други думи, всичко онова, което може да вдъхнови и стимулира децата за участие в учебно-познавателната дейност. Дидактическата анимация си служи с метода на проектите, мозъчната атака, викторината, рисуването на идеи, различни видове игри и др. Системното и целенасочено включване на анимативни елементи в обучението води до повишаване ангажираността на децата с учебните дела, до формиране на траен интерес към ученето и до положително отношение към училището като цяло. За да се достигне до желания ефект от приложението на дидактическата анимация, е необходимо педагогът да е запознат с функциите и принципите ѝ и умело да ги използва в работата си. Това ще улесни дейността на учителите при планирането и реализацията на анимацията в началното училище и ще съдейства за нейната ефективност. Затова те ще бъдат представени в следващите параграфи в посочената последователност.

¹² Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 28 октомври 2022 г. в секция Педагогика и психология с оригинално заглавие на български език: ФУНКЦИИ И ПРИНЦИПИ НА ДИДАКТИЧЕСКАТА АНИМАЦИЯ В ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ В НАЧАЛНОТО УЧИЛИЩЕ.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1. Функции на дидактическата анимация

1.1. Мотивационната функция на анимативния подход е една от най-важните и значими за учебно-познавателната дейност на учащите. Положителните емоции – радост, интерес, изненада, удовлетворение, които предизвикват разнообразните анимативни дейности, въодушевяват децата, стимулират тяхната активност и не принудено участие в процеса на обучение. В резултат на това се повишава познавателният им интерес и мотивацията им за учене. Системното и целенасочено внедряване на анимативни елементи от учителя в обучението на учениците в началния образователен етап е предпоставка за формиране на положително отношение към ученето и училището. Преодоляването на различни трудности по пътя към индивидуалния или групов успех в атрактивните занимания влияе благоприятно върху самочувствието на учениците. А когато децата посещават училището с желание, интерес и увереност, техните постижения в ученето са по-високи.

1.2. Познавателната функция е неизменна част от анимативните дейности. Всеки анимативен елемент, включен в учебния процес, е обвързан с определено познавателно съдържание, което трябва да се усвои или затвърди, преследва конкретна образователна цел. Така в хода на забавните и привлекателни активности учениците неусетно възприемат нови знания, достигат да непознати способности на действие, прилагат различни модели на поведение, адаптират се в променящи се условия и др. Много често се налага да проявят инициативност, да експериментират, да импровизират, да разпределят отговорностите помежду си, да си сътрудничат в името на обща цел, с което се усъвършенстват и техните умения за работа в екип, за търсене на решения в различни проблемни ситуации, за самоконтрол, самоизява и др. Посочените активности оказват благоприятно влияние върху познавателните способности на учениците и върху формирането на устойчив познавателен интерес към учебната дейност.

1.3. Релаксационната функция на анимацията е свързана с възстановяване силите на учениците от психическата умора, настъпила по повод разрешаването на различни учебни задачи. Началният учител трябва да се съобрази с лесната уморяемост на учениците, неустойчивото им внимание и с потребностите им от игра и радостни преживявания в тази възраст. Редуването на разнообразни дейности оказва благоприятен ефект върху работоспособността на подрастващите и тяхната концентрация. Непринудената обстановка, свободата, радостните чувства, съпътстващи анимативните дейности, разтоварват децата от сериозната учебна дейност, от тревожността им по повод задължителните правила, които трябва да спазват, резултатите, които трябва да постигнат. Основната задача на педагога е да намери рационален баланс между полезното и приятното, между удоволствието и задълженията на учениците, обвързани с полагането на важен учебен труд.

1.4. Адаптационната функция на дидактическата анимация има съществена роля в началното училищно обучение с оглед приобщаването на децата към образователната институция. Преходът между детската градина и началното училище е важен момент от живота на всяко дете. Учебните успехи на подрастващите и желанието им да посещават училище с интерес се обуславят в голяма степен от плавната им адаптация към училищния живот и дейност. Анимативният подход подпомага този процес, като осигурява плавен преход между играта, която е преобладавала до този момент в ежедневието на децата, и ученето - дейност, която ще се обособи като водеща в бъдеще. Употребата на игрови, атрактивни и занимателни елементи в учебния процес улеснява включването на детето в новите училищни взаимоотношения, насърчава общуването между подрастващите и влияе благоприятно на училищната им идентификация.

2. Принципи на дидактическата анимация

2.1. Принцип на доброволност, свобода и равни права

Водещо принципно положение е, че участието на децата в анимативните дейности трябва да е доброволно и свободно, без да бъдат принуждавани. Ако ученикът не иска да

участва пряко в планираните дейности, то може да се включи като зрител, който дава накрая своята оценка, да бъде жури, да помага на педагога в организацията, да съблюдава спазването на определени правила и др. Детето трябва само да определи дали иска да се изяви, в кой момент да се присъедини в активностите, коя роля да избере, с кого да си партнира и т.н. Тук е важно да се изтъкне ролята на педагога, който трябва да предразположи децата, да създаде неформална обстановка, атмосфера на непринуденост и липса на страх от грешки, така че подрастващите да се чувстват уверени, сигурни и спокойни. При реализацията на анимативните дейности не бива да се толерират учениците, които имат повече знания възможности и опит, така че те да участват по-често или да им се предоставят по-големи права. Трябва да има равнопоставеност и да се даде шанс на всеки, който иска да участва, според индивидуалните му възможности.

2.2. Принцип на научност и достъпност

Естествено е знанията, които децата усвояват или упражняват в хода на анимативната дейност, да са научно обосновани, да са свързани с определено познавателно съдържание. Това е един от основните дидактични принципи, който трябва задължително и при всички случаи да се съблюдава от педагога. Познавателният материал в анимативните елементи трябва да е съобразен с държавния образователен стандарт за общообразователна подготовка и да се подчинява на заложените учебни цели в процеса на обучение. Освен с характера на знанията и уменията, тяхното желано равнище на усвояване, опита и възможностите на децата от класа педагогът трябва да има предвид и забавното, привлекателното естество на поднесеното съдържание. Анимативните занимания трябва да са не само атрактивни, интересни и да имат познавателна стойност, но и да са достъпно поднесени, да могат да бъдат изпълнени от децата, а не да се окажат непосилни за тях. Ако дейностите са прекалено трудни и не са съобразени с възможностите на децата от класа, желанието им да участват в тях ще спадне.

2.3. Принцип на емоционалност, занимателност и активност

Заниманията с анимативни елементи трябва да са забавни и увлекателни за децата, да предизвикват положителни емоционални преживявания. Желателно е да са подбрани така, че да удовлетворяват техните интереси и потребности, да са близко до това, което харесват и обичат – приказни персонажи, герои от анимационни филми, популярни детски игри или играчки, песни, танци, книжки и др. Когато учениците се забавляват и изпитват радост и задоволство, то тяхната активност се повишава, а желанието им за участие е силно изявено. Това означава, че педагогът трябва да се стреми във всеки удобен случай да опознава влеченията и интересите на децата както в регламентирания момент, така и в свободното режимно време. Препоръчително е учителят да предлага разнообразни дейности на подрастващите, извънкласни и извънучилищни инициативи, за да може да прецени кои дейности им харесват и да обвърже анимативните елементи с подходящи за децата активности.

2.4. Принцип на системност и последователност

За да се постигнат желаните резултати от употребата на анимативния подход в обучението на учениците от начална училищна възраст – нарастване на интереса към учебното познание, повишаване на мотивацията им за полагане на учебен труд, формиране на позитивно отношение към ученето и училището като цяло, е необходимо той да се прилага системно и последователно. В противен случай няма да може да се реализират пълноценно неговите ползи и да се разкрият преимуществата му. Това е свързано с предварителна подготовка от страна на педагога и планиране на анимативната дейност в процеса на обучение. Необходимо е още преди започването на учебната година да се прегледа учебното съдържание и да се прецени в кои теми може да се приложат методите и средствата на анимацията. Тук трябва да се отбележи, че анимативните елементи могат да присъстват както в уроците за нови знания, така и в тези за преговор, обобщение и упражнение. Последователното планиране с оглед обогатяване на учебния процес с анимативни активности е от ключово значение за очакваните резултати от този вид дейност.

2.5. Принцип на постепенно усложняване

В хода на дидактическото анимиране педагогът трябва да се стреми не само към включването на разнообразни методи и средства на анимацията в учебно-познавателната дейност, но да предвижда постепенно усложняване на анимативните дейности. Този принцип е свързан със системното приложение на анимативния подход. Когато децата участват редовно в анимативни активности, те натрупват известен опит и преодоляват познатите трудности с лекота. Затова задачите, включени в атрактивните и забавни занимания, трябва постепенно да се усложняват, за да могат децата да изпитат задоволство от превъзможването на нови и по-сложни препятствия. Препоръчително е освен това педагогът да планира анимативните елементи така, че задачите в тях да се отличават с различна степен на сложност, за да може да се включат както децата, срещащи трудности в ученето, чиито постижения са по-ниски, така и по-напредналите и успяващите ученици.

2.6. Принцип на индивидуален подход

Необходимо е педагогът да се съобрази с индивидуалните интереси, потребности и възможности на подрастващите, за да може те да се изявят и да вземат участие в анимативните дейности. Известно е, че всяко дете има отличителни познавателни характеристики, различен темп на усвояване на учебния материал и на развитие. Това предполага полагане на непрекъснати усилия от страна на учителя с оглед опознаване особеностите и способностите на учениците от класа. Принципът е свързан както с предлагането на разнообразни дейности, така и с диференциация на задачите, включени в занимателните и забавни активности. Реализирането на различни дейности в хода на учебно-възпитателния процес улеснява педагога при опознаването на учениците, техните интереси и способности, с които той трябва да се съобрази, за да създаде анимативни активности, в които децата да участват с желание и интерес. Учителят може да въвлече в участие всяко едно дете, като му възложи специална задача – например да отговаря за съблюдаването на правилата; да раздава материали – картони, карти, жетони; да бъде жури; да подготвя декори, костюми, афиши, билети или друго, ако се играе драматизация; да бъде част от публиката, която ще оценява участието на децата и т.н.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Превръщането на началното училище в привлекателно място е от съществено значение за образователните институции и бъдещето на учащите се. Неслучайно все повече училища се стремят да задоволят потребностите и интересите на своите ученици, изграждайки модерни STEM центрове, използвайки иновативни методи и подходи, иновативно управление и организация на учебния процес, иновативни учебни програми и планове и т. н. В тази връзка трябва да се отбележи, че дидактическата анимация е един от иновативните образователни подходи, които съдействат за формиране на положително отношение у учениците към училището и ученето, повишават мотивацията им за полагане на учебен труд, привличат вниманието им, активизират тяхното участие в учебно-познавателния процес. Посочените обстоятелства благоприятстват за успешния старт на учениците в начален етап, който има съществено значение за по-нататъшното им обучение и развитие. За да се постигне желаният ефект от приложението на дидактическата анимация в процеса на обучение на учениците от начален етап, е важно учителите да познават нейните функции и принципи. Тяхното обособяване е необходимо с оглед успешното планиране и реализация на анимативните активности в учебно-познавателната дейност. От изложеното може да се заключи, че разкриването на същността, значението, функциите, принципите, методите, средствата, а също и резултатите от употребата на дидактическата анимация в процеса на обучение е актуален въпрос, който ще привлича все по-голямо внимание и ще оказва влияние върху развитието на съвременните образователни концепции.